

Parshat Noach – 5785 – nr. 185

Samenvatting van de parsha

1e Aliya: Noach, een rechtvaardig man, wordt geïntroduceerd als contrast met een generatie die “zijn wegen heeft verdraaid”. Hasjem geeft hem de opdracht om de Ark te bouwen en hem uit te rusten.

2e Aliya: Noach krijgt te horen dat hij de Ark moet betreden, samen met alle dieren. Op Cheshvan 17, 1656 – begon de vloed.

3e Aliya : Gedurende 40 dagen en nachten nam het water toe en vernietigde alle levende wezens. Het water woedde 150 dagen op het aardoppervlak en nam daarna weer af gedurende de volgende 150 dagen. Op 17 Nissan , rustte de Ark op de berg Ararat. Noach stuurde de Raaf en vervolgens de Duif uit, en op 27 Cheshvan, precies 1 zonnejaar nadat het begon, was de aarde droog.

4e Aliya: Noach en zijn familie verlaten de Tévah en brengen offers aan Hasjem . Ze krijgen het bevel om de 7 Noachitische mitsvot te houden .

5e Aliya : Hasjem belooft de wereld nooit meer te vernietigen en stelt de regenboog aan als symbool van dat verbond.

6e Aliya: Het verhaal van Noach, de wijngaard en de daaropvolgende zegeningen en vloeken is gerelateerd. De nakomelingen van Cham, Jefet en Canaan worden opgesomd.

7e Aliya: Het verhaal van de Toren van Babel in 1996 en Nimrods wereldheerschappij wordt verteld. De 10 generaties van Shem, die culminereren in de introductie van Avram en Sarai, worden opgesomd. Het jaar is 2023. Merk op, dat Avram 48 jaar oud was toen de Toren van Babel plaatsvond en hij 56 jaar oud was toen Noach stierf.

Samenvatting van de haftara – Rosh Chodesh -Jeshaya 66 1-24

Deze *haftara* , die gelezen wordt wanneer Sjabbat samenvalt met Rosj Chodesj , vermeldt hoe in het Messiaanse tijdperk iedereen elke Sjabbat en elke Rosj Chodesj naar de Tempel zal komen om G-d te aanbidden . In deze profetie vertelt Jesaja ons hoe G-d (die te groot is om volledig in de fysieke ruimte, zelfs in de Tempel, te worden omvat) aandacht schenkt aan de nederige, G-dvrezende persoon en een persoon afwijst die kwaad doet (of zelfs maar van plan is). De profeet voorspelt verder het lot dat Jeruzalem (en het Joodse volk) in de toekomst zal treffen, en hoe zelfs niet-Joden G-d zullen herkennen en zullen helpen het Joodse volk terug te brengen naar hun land en hun Tempel.

Generatie op generatie

Dit zijn de generaties (toldot) van Noach: Noach was een rechtvaardig man, de volmaakte in zijn generatie; Noach wandelde met G-d . (Beréshiet 6:9)

Nadat we aan het einde van de parsha van vorige week hadden verteld dat Noach "chéen" vond in de ogen van G-d , komt de parsha van deze week terug en prijst Noach nog meer. Het is echter verbazingwekkend hoe wat in eerste instantie zo eenvoudig lijkt, uiteindelijk behoorlijk ingewikkeld is. Zoals Rashi aangeeft, kan de bewoording van het vers worden opgevat als een van twee dingen: ofwel was Noach rechtvaardig ondanks zijn generatie, ofwel vanwege zijn generatie. Volgens de eerste mening prijst de Tora Noach; volgens de laatste mening bekritiseert de Tora Noach, zij het op een indirecte manier.

De meest voor de hand liggende afwijking in de pasuk is echter de manier waarop het de namen van Noach's kinderen overslaat en in plaats daarvan Noach's rechtvaardigheid noemt. Rashi zegt : “Want de belangrijkste ‘nakomelingen’ van een rechtvaardig persoon zijn, zijn goede daden.”

De Ibn Ezra en de Radak interpreteren het woord "toldot" als zijn "ervaringen" (wat vaak het geval is), en daarom zou de pasuk verwijzen naar alles wat Noach te wachten staat. De Ramban is het hier echter niet mee eens, omdat de gebeurtenissen in iemands leven niet in zijn controle zijn, en daarom niet "zijn toldot"

kunnen worden genoemd. Om deze reden laat de Ramban het vers in zijn letterlijke vorm, verwijzend naar Noach's echte zonen, Shem, Cham en Jafet (die kort daarna genoemd worden).

Om dezelfde reden kan men zich echter afvragen hoe iemands kinderen ook zijn "toldot" genoemd kunnen worden, op basis van het volgende:

... Wat deed de Heilige, gezegend is Hij? Hij bracht lijden naar Chizkia en zei toen tegen Jeshajahu: "Ga de zieken bezoeken", zoals er staat: "In die dagen werd Chizkia ziek tot de dood toe; En Jeshajahu, de zoon van Amots, de profeet kwam en zei tegen hem: 'Zo zegt Hasjem, de Heer der heerscharen: "Geef uw huis bevel, want u zult sterven en niet leven." (Jeshajahu 38:1).' Wat wordt bedoeld met "u zult sterven en niet leven"? U zult sterven in deze wereld en u zult niet leven in de Toekomstige Wereld. "Waarom verdient ik zo'n zware straf?" vroeg Chizkia. "Omdat", antwoordde Jeshajahu, "u geen kinderen hebt gehad." "Maar ik zag via ruach hakodesh (Heilige Geest) dat ik slechte kinderen zou hebben." Hierop antwoorde Jeshajahu hem: "Wat hebt u te maken met G-ds verborgen plannen?" (Brachot 10a)

Omdat Chizkia, met behulp van profetie, de slechtheid van zijn potentiële nakomelingen kon zien, koos hij de veilige route en vermeed hij het huwelijk en het krijgen van kinderen. Echter, zoals de Talmoed elders aangeeft, "De wereld is gemaakt voor voortplanting" (Erachin 2b), en Chizkia werd op zijn beslissing aangesproken. G-ds antwoord aan Chizkia: Jouw taak is om de kinderen te krijgen en ze zo goed mogelijk op te voeden. Hoe ze er uiteindelijk uit zullen zien, zal echter Mijn beslissing zijn, gebaseerd op de behoeften van de schepping.

Dit ontslaat ouders er niet van om hun hart en ziel te steken in het opvoeden van fysiek, intellectueel en spiritueel gezonde kinderen. Het betekent echter wel dat als een ouder dit precies heeft gedaan, naar beste vermogen en mogelijkheden, en het kind nog steeds niet aan alle verwachtingen voldoet, dit geen teken van falen is. Er is een grotere Kracht aan het werk, zelfs bij het opvoeden van kinderen, en men moet met die realiteit leven als men ook een succesvolle en gezonde ouder wil zijn!

Misschien is dit de reden dat Rashi ervoor koos om het woord "toldot" te interpreteren als "goede daden." Uiteindelijk zijn onze persoonlijke goede daden de enige echte "nakomelingen" die we baren en waar we controle over hebben, in termen van uitkomst. Dit is de onderliggende premisse van: Alles is in de handen van de Hemel, behalve de angst voor de Hemel. (Brochos 33b)

De resultaten liggen in G-ds handen, maar onze houding op een bepaald moment in de tijd is volledig de onze, gebaseerd op wat we in de loop van de tijd zijn geworden. (R. Pinchas Winston)

Eenheid en conformiteit

Het hoofdthema van deze parsha is dat eenheid in de zaak van het kwaad een vreselijke ondeugd is. De generatie van de zondvloed vond slechts één afwijkende stem in haar programma van losbandigheid, roof en onderdrukking. Die stem, van Noach, was zwak en ineffectief in het afkeren van de mensen van het conformeren aan de wil van de meerderheid bij het creëren van een totaal slechte samenleving.

Unanimiteit is meestal een resultaat van conformiteit en conformiteit omwille van conformiteit is nauwelijks een deugd. Oost-Europa kwam uit de grijze bleekheid van conformiteit die het kenmerk was van het communistische bewind. 99,5% van de meerderheden wonnen verkiezingen en iedereen prees de Leider, de Partij en de Brave New World, die geen gelijkenis vertoonden met de werkelijkheid van het leven onder tirannieke heerschappij. Hoezeer we ook eenheid van doel en mensen wensen en koesteren, een eenheid die conformiteit eist is een negatief kenmerk van de menselijke samenleving. De conformiteit van de generatie van de zondvloed leidde tot haar vernietiging.

Het tweede voorbeeld van uniformiteit als negatief in de samenleving dat de parsha beschrijft, is de uniformiteit van de generatie van de Toren van Babel. Iedereen sprak dezelfde taal en iedereen had dezelfde gedachten. Een samenleving die gehersenspoeld was tot conformisme had "weinig te zeggen."

Het was alsof de hele wereld van die tijd het Noord-Korea van vandaag was. Deze keer koos de Heer ervoor om die generatie niet te vernietigen, maar om haar te dwingen haar rigide conformisme af te werpen. Een andere taal, een andere cultuur, andere ideeën, andere streken voor verschillende mensen, dit alles was onderdeel van G-d's plan voor de mensheid. De Talmoed leert ons dat "verspreiding van een slechte samenleving, een zegen is voor die samenleving en voor de wereld in het algemeen." Een Avraham had nooit kunnen opstaan en succesvol zijn in het introduceren van het toen radicale idee van monotheïsme in de wereld, als er maar één taal, één heerser en één conformistische samenleving was. De Hemelse Vader heeft moeite om gewaardeerd te worden in een samenleving van Big Brother. De verspreiding van de mensen van de generatie van de Toren van Babel kan dan ook gezien worden als een zeer positieve ontwikkeling in de evolutie van de menselijke beschaving.

De rabbijnen in de Talmoed verklaarden: "Net zoals geen twee mensen ooit precies hetzelfde zijn, zo delen ook geen twee mensen ooit precies dezelfde meningen en gedachten [over het leven en gebeurtenissen.]" De rabbijnen klaagden niet over deze stand van zaken. Ze wezen alleen op de realiteit van de menselijke conditie. Zo zagen ze eenheid van doel voor goede doelen - die bepleit worden door de Tora en de Joodse traditie - als een positief doel dat bereikt moest worden. Maar ze waarschuwden ons om eenheid van doel niet te verwarren met conformiteit van gedachte en stijl. Conformiteit is een uiterlijk kenmerk van het leven - iedereen kleedt zich hetzelfde en gedraagt zich ogenschijnlijk op dezelfde manier - terwijl eenheid meer een kwestie is van het hart en de ziel, van het innerlijke zelf van de Jood. We mogen nooit de rol vergeten van onze vader Avraham (de profeet noemde hem "één, uniek") in het verwerpen van conformiteit en het bevorderen van de ware eenheid van G-d en mens, van de samenleving en het Joodse volk, in het nastreven van goedheid, rechtvaardigheid en vriendelijkheid jegens iedereen. De parsha van Noach moet uiteraard gezien worden als de inleiding tot het verhaal van Avraham en van de unieke natie in de wereld, die hij stichtte: Israël. (R. Berel Wein)

Interne overtuigingen hebben externe effecten

"En Noach ging naar binnen, en zijn zonen, en zijn vrouw, en de vrouwen van zijn zonen gingen met hem in de ark, vanwege de wateren van de vloed." [Gen. 7:7]

Rabbi Shlomo Jitzchaki zegt (uit de Medrash Tanchuma) dat Noach "geloofde en niet geloofde" dat er een vloed zou komen, dus ging hij pas op het laatste moment, toen het stijgende water hem dwong om binnen te gaan, de Ark binnen

Wat betekent dit? Deze opmerking van Rashi lijkt onzin. De Medrash vertelt ons dat Noach de Ark bouwde over een periode van 120 jaar, om zichzelf en zijn familie te redden! Mocht hij eraan twijfelen dat de vloed zou komen, waarom bouwde hij dan een boot in zijn achtertuin?

Een paar jaar geleden probeerde een kleine jeshiva in Israël meer studenten te werven. Een rabbijn daar, was bekend met een middelbare school in Amerika en hij geloofde er sterk in dat de studenten van die school het meest zouden profiteren als ze hun studie zouden voortzetten in zijn jeshiva. Dus belde hij een vriend, een leraar daar, en vroeg – aangezien de studenten de Israëlische rabbijn niet kenden – of deze laatste zelf zijn studenten ervan kon overtuigen dat ze naar de betreffende jeshiva moesten gaan.

De Amerikaanse rabbijn antwoordde dat hij helaas niet in staat zou zijn om aan het verzoek van zijn vriend te voldoen. Niet omdat hij niet geloofde dat de jeshiva geweldige voordelen had, maar simpelweg omdat hij niet de gelegenheid had gehad om te observeren en er volledig van overtuigd te raken dat dit inderdaad de bestemming van keuze was voor zijn studenten. Hij legde zijn standpunt uit door te verwijzen naar Noach in onze parsha.

De reden waarom Noach zo lang over de bouw van de Ark zou doen, is omdat het mensen een laatste kans bood om hun gedrag te veranderen. Ze kwamen naar Noach om te vragen wat hij deed, en hij legde het uit – en moedigde hen aan om hun immoraliteit op te geven voordat het te laat was. En toch had hij geen impact; niemand buiten Noachs directe familie werd gespaard. De rabbijn vroeg: was Noach zoveel erger dan rabbijn Noach Weinberg? [Rabbi Weinberg, de decaan van Aish HaTorah-instellingen, is wereldberoemd in Joodse outreach.] Waarom kon Noach niet één lid van zijn generatie overtuigen om zijn gedrag te veranderen?

Het antwoord is dat er een groot verschil is tussen geloof van het verstand en geloof van het hart. Het is één ding om intellectueel te geloven dat iets waar is, en iets heel anders om het intens te voelen, in het hart. De Birkat Peretz (van de Steipeler) zegt, dat Noach zeker geloofde dat de zondvloed eraan kwam... maar op intellectueel niveau. Als hij deze kennis had geïnternaliseerd en echt bang was geweest voor de komende zondvloed, zou hij zeker onmiddellijk de Ark zijn binnengegaan.

Het was om deze reden, legde de rabbijn uit, dat Noach zijn generatie niet kon beïnvloeden. Omdat hij zelf alleen geloofde dat de zondvloed op intellectueel niveau zou komen, had hij geen impact. Als hij de vernietiging op een visceraal, intern niveau had gevreesd, dan had hij anderen kunnen bereiken en overtuigen. [Het moet worden benadrukt dat deze twijfel niet per se een punt tegen Noach was - velen zeggen dat hij vasthield aan de hoop dat G-d genadig zou zijn, zelfs tot op het laatste moment. Maar hoe dan ook, het maakte geen verschil:] Omdat Noach geen absolute zekerheid in zijn hart voelde, kon hij deze angst niet adequaat overbrengen op anderen.

Hetzelfde principe gold voor de rabbijn, en het geldt ook voor ons: als onze overtuigingen alleen op intellectueel niveau worden erkend, dan zullen anderen de oppervlakkigheid waarnemen en zullen onze woorden weinig impact hebben. Als we echt hopen de mensen om ons heen te beïnvloeden, dan moeten we eerst het belang van onze overtuigingen voelen door de kern van ons wezen. (R. Jacov Menken)

Rash'i's opmerking over de raaf is niet 'eentje voor de vogels'

Tegen het einde van de vloed stuurde Noach een raaf uit om te kijken of het water gezakt was. De raaf cirkelde echter rond de ark en volbracht zijn missie om droog land te zoeken niet [Bereishis 8:7]. Rash"i informeert ons (gebaseerd op Sanhedrin 108b) dat de raaf Noach ervan verdacht "onjuiste bedoelingen" te hebben ten opzichte van zijn partner. De raaf vond dat hij de situatie in de gaten moest houden en cirkelde daarom gewoon rond de ark zodat Noach, zijn wijfje niet zou stelen.

Ik hoorde een waargebeurd verhaal op een band van Rav Wolfson, een faculteitslid van de Or Saméach Jeshiva in Israël. Rav Wolfson ontmoette een student die net was begonnen met leren in Or Saméach en een Chozeer B'Tshuvah was [een recente terugkeerder naar het bestuderen en beoefenen van het Jodendom]. Rav Wolfson vroeg de student welke stof hij leerde en hoe het met hem ging. De student antwoordde dat hij Chumash leerde met Rash"i en dat alles prima was — behalve één Rash"i die hij 'belachelijk' vond. Rav Wolfson vroeg: "Welke Rash"i is dat?" De student wees naar de hierboven geciteerde Rash"i en noemde Rash"i's opmerking "volstrekt belachelijk!"

Op zijn best lijkt dit een vreemde Rash"i. Rav Wolfson gaf de student echter een prachtig antwoord: Het probleem is dat we het onderscheid tussen Halacha [wettelijke teksten] en Aggadah [homiletische teksten] niet waarderen. De laatste zijn in een andere stijl geschreven. De woorden zijn misschien dezelfde woorden, maar in feite zijn ze in code geschreven. Om te begrijpen wat onze rabbijnen bedoelen in Aggadah, heb je de 'sleutels' nodig om de code te interpreteren. Chazal [onze wijzen] leren ons hier niets over raven. Chazal leren ons over mensen. In de context van de wereld van Aggadah gebruikten ze de raaf.

Natuurlijk was de angst van de raaf belachelijk! Maar waarom had de raaf zo'n belachelijke gedachte? Omdat de raaf paranoïde was! Als je paranoïde bent, denk je de meest belachelijke en absurde dingen ter wereld. De raaf was zeker gek. Maar als een generaal een soldaat uitkiest om op een riskante

spionagemissie te gaan, kan de soldaat twee dingen denken: (A) De generaal koos mij omdat ik de dapperste, de slimste en de snelste ben; of (B) De generaal koos mij omdat hij van me af wil. Iemand die paranoïde is, kan de meest ongelooflijke theorieën ter wereld bedenken.

Dit geldt niet alleen voor raven. Is het ooit gebeurd dat we naar een bruiloft of een andere gelegenheid gingen en we zagen twee mensen met elkaar praten aan de zijkant van de kamer — en als we dichterbij kwamen, stopten ze met praten? Wat is onze reactie? "Ze moeten het over mij hebben gehad. Daarom stopten ze. Ik vraag me af wat ze zeiden. Wat heb ik ze ooit aangedaan?"

Dit zijn paranoïde gedachten. Eigenlijk roddelden ze gewoon over iemand anders. Ze schaamden zich dat iemand hen hoorde roddelen, dus toen die persoon langskwam, stopten ze. Dit is de logische verklaring. Maar iemand die paranoïde is, kan de meest belachelijke theorieën bedenken.

Mensen zijn paranoïde en denken in deze termen omdat ze egocentrisch zijn. Ze denken dat iedereen over hen praat, alsof die mensen niets beters te doen hebben met hun tijd. Een persoon wiens wereld alleen om hemzelf draait, zal zeker ook zo denken. Zo iemand kan de wereld alleen in zijn eigen termen bekijken. We hebben de neiging om de acties of reacties van anderen te analyseren in termen van onszelf. (Waarom antwoordde die persoon in de supermarkt me zo koud? Waarom is hij boos op me? Wat heb ik hem aangedaan?) In feite worden de reacties van anderen het beste uitgelegd in termen die alleen betrekking hebben op henzelf. (Hij is boos omdat hij net ruzie heeft gehad met zijn vrouw of baas of één van de vijftig andere redenen. De meest onwaarschijnlijke reden ter wereld is gerelateerd aan de persoon op wie hij koud antwoordde.)

Iemand vertelde me ooit dat tot je 20 bent (voor iedereen die tienerkinderen heeft, we weten dat dit de eerlijke waarheid is) je volledig bezig bent met wat anderen van je denken. Van je 20e tot je 40e, als je ego meer ontwikkeld is, wordt je houding: "Het kan me niet schelen wat ze over me zeggen. Laat ze maar zeggen wat ze willen over me. Ik ben mijn eigen persoon — ik kleed me zoals ik wil, ik rijd zoals ik wil, ik zie eruit zoals ik wil, ik ga doen wat ik wil."

Ergens na de leeftijd van 40 — ik weet niet precies wanneer — realiseert iemand zich dat mensen helemaal niet aan hem denken. "Ik neem niet zo'n belangrijke plaats in in de wereld van anderen. Mensen geven er niet eens om hoe ik me kleed of eruitzie, wat ik rijd of wat ik zeg."

Als we de focus van onszelf af kunnen halen, zullen we minder paranoïde en minder dwangmatig zijn en minder bezorgd over wat anderen zeggen. We kunnen dan meer geïnteresseerd raken in het verbeteren van onze eigen wereld.

De wekelijkse halacha : Rosh Chodesh

Vraag: Als iemand na het davenen van Moesaf op Rosj Chodesj beseft dat hij vergeten is Ya'aleh v'Yavo te reciteren tijdens Shacharit, moet hij dan de Shacharit Shemone Esre herhalen?

Discussie: De poskim zijn verdeeld in hun meningen over de vraag of men in dit geval Shacharit moet herhalen. De juiste procedure is daarom om de Shemoneh Esre te herhalen, terwijl (van tevoren) wordt bepaald dat in het geval dat deze Shemone Esre niet verplicht is, het dan als een tefillat-nedava moet worden beschouwd, een vrijwillig gebed[1]. [Hoewel we over het algemeen vermijden om een tefillat nedava te davenen vanwege onze gebrekkige kavanah[2], kunnen we in dit geval, waar veel autoriteiten vereisen dat de Shemone Esre wordt herhaald, de bovenstaande bepaling maken[3].]

Vraag: Als iemand vergeten is om Moesaf te davenen (op Sjabbat, Rosj Chodesj of Jom Tov) en er pas in de middag aan denkt om dit te doen, wat moet hij dan eerst davenen: Moesaf of Mincha?

Discussie: In de meeste gevallen moet Moesaf eerst gezegd worden, gevolgd door Mincha. Dit komt omdat de juiste volgorde van de gebeden de volgorde volgt van de offers die in de Beet ha-Mikdash werden gebracht, en het Moesaf-offer werd altijd gebracht vóór de middag Korban Tamid, wat het laatste offer van de dag was[4]. [De enige uitzondering op deze halacha is het geval van een persoon die op dat specifieke moment Mincha moet davenen, bijvoorbeeld voordat hij deelneemt aan een bruiloft of een

Sheva Berachot-maaltijd. In zo'n geval, aangezien het niet is toegestaan om deel te nemen aan zo'n maaltijd voordat hij Mincha davent, wordt het beschouwd alsof de tijd van Mincha is aangebroken en men niet eerst Mussaf mag davenen [5]. De halacha blijft hetzelfde, zelfs als een man eraan denkt om Moesaf te davenen zo laat op de dag dat hij geen tijd meer heeft om Mincha te davenen. Hij zou Moesaf moeten davenen, en dan Ma'ariv twee keer, eerst als Ma'ariv en de tweede keer als tashlumin ("make-up") voor Mincha [6]. Als dit echter met een vrouw zou gebeuren, zou ze Mincha moeten davenen en Moesaf moeten weglaten, omdat ze verplicht is (volgens de meeste poskim) om Mincha te davenen en het de vraag is of ze helemaal verplicht is in Moesaf [7].

Vraag: Zijn vrouwen verplicht om de gewoonte in acht te nemen om niet te "werken" op Rosh Chodesh?

Discussie: De gewoonte dat vrouwen zich onthouden van bepaalde soorten werk op Rosh Chodesh — zowel overdag als 's nachts[8] — is een eeuwenoude gewoonte, die teruggaat tot de dagen van Moshe Rabbenu, die is vastgelegd in de Rishonim en Shulchan Aruch en die door alle meisjes en vrouwen in acht moet worden genomen[9]. Wanneer het mogelijk is, moeten vrouwen op beide dagen van Rosh Chodesh geen "werk" doen, maar als men zich niet kan onthouden van werk op beide dagen, moet zij haar "werk" op de eerste dag doen en zich onthouden van werk op de tweede dag[10]. Zie vervolgdiscussie voor de definitie van "werk".

Vraag: Wat wordt beschouwd als "werk" met betrekking tot de gewoonte dat vrouwen zich moeten onthouden van "werken" op Rosh Chodesh?

Discussie: In de loop der eeuwen zijn er verschillende gebruiken ontstaan over wat er precies als "werk" wordt beschouwd ten opzichte van Rosh Chodesh [11]. Tegenwoordig onthouden vrouwen zich over het algemeen van naaien, haken en wassen op Rosh Chodesh. Strijken is echter wel toegestaan. Sommige poskim zijn van mening dat het gebruik van een wasmachine is toegestaan, en dat alleen wassen met de hand verboden is[12]. Anderen zijn strenger en verbieden ook het wassen in wasmachines[13].

1. *Misjna Broera 422:4.*

2. *Chayé Adam 27:17; Kitsur Shulchan Aruch 21:10.*

3. *Bie-ur Halacha h 107:1, sv im. Zie Jechave Da'at 6:6.*

4. *Gebaseerd op Misjna Broera 286:12; Aroech ha-Sjoelchan 286:17 en Kaf ha-Chayim 286:35-36.*

5. *OC 286:4.*

6. *Zie Misjna Broera 286:13; Aroech ha-Sjoelchan 286:17; Da'at Tora 286: 4 en Kaf ha-Chayim 286:36.*

7. *Zie Misjna Broera 106:4.*

8. *Harav SZ Auerbach (Shalmé Mo-ed, blz. 11).*

9. *Bie-ur Halacha h 417:1, sv v'ha-nashim.*

10. *Misjna Broera 417:4.*

11. *Rama, OC 417:1; Mekor Chayim, OC 417:1 Zie Da'at Tora, OC 417:1.*

12. *Harav SZ Auerbach (Shalmé Mo-ed, blz. 11). Zie ook Orchot Rabbenu, deel 1, blz. 177, waaruit blijkt dat in het huis van Harav YY Kanievsky de vrouwen op Rosh Chodesh de was deden, maar zich onthielden van naaien en haken.*

13. *Harav Y. Kamenetsky (mondelinge uitspraak, Emet I'Jakov, OC 417:1); Debreciner Rav (Ko Tomar I'Beit Jakov, blz. 70); Harav YS Elyashiv en Harav C. Kanievsky (Mevakshé Tora, vol. 41, pag. 32).*

Shabat Shalom

Voor suggesties en commentaar : mobi166@hotmail.com

Gelieve dit blaadje (deze link) ook door te sturen aan vrienden en kennissen.

En je bronnen zullen zich naar het buitenland verspreiden (משלי ה' טז) ופוצו מעינותיך חוצה